

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 33 «ЛІДЕРСТВО ТА КОМАНДОТВОРЕННЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	14Електрична інженерія
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Агробіотехнологічний

Лідерство та командотворення. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти агробіотехнологічного факультету за спеціальністю 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Розробники Л.П. Хахула, Б.В. Хахула. Біла Церква: БНАУ, 2022. 19 с.

Розробники: Л.П. Хахула, канд. пед. наук, доцент

Б.В. Хахула, доктор філософії в галузі економіки, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри менеджменту
(Протокол №1 від 18.08.2022 р.)

Завідувач кафедри менеджменту,
д-р екон. наук, професор

Ю.С. Гринчук

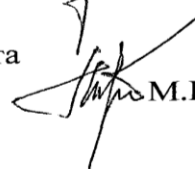
Схвалено науково-методичною комісією агробіотехнологічного факультету
(Протокол №1 від 31.08.2022 р.)

Голова науково-методичної комісії,
канд. с.-г. наук, доцент

В.С.Хахула

Гарант ОП «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», доктор техн. наук, професор

М.І. Трегуб

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
6.1. Лекції	8
6.2. Практичні заняття	9
6.3. Самостійна робота	11
6.4.Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	13
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	14
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	15
9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	16
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	17
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	18

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2022-2023 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Лідерство та командотворення» для денної форми навчання виділено всього 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 28 години (лекції – 14, практичні заняття – 14), самостійна робота студентів – 62 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань 14«Електрична інженерія»	Обов'язкова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	<i>Рік підготовки</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – бізнес-проект		4-й	5-й
Загальна кількість академічних годин – 90		<i>Семестр</i>	
		8-й	9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	<i>Лекції</i>	
		14 год.	4 год.
		<i>Практичні</i>	
		14 год.	4 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		62 год.	82 год.
		Підсумковий контроль: залік	

Метою вивчення дисципліни є формування системи професійної компетентності (знань, прикладних вмінь та навичок)у здобувачів спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» щодо використання принципів, типів, інструментів лідерства керівником та забезпечення функціонування налагодженої роботи в команді для тривалого ділового партнерства в майбутній професійній діяльності.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Лідерство та командотворення» базується на знаннях таких дисциплін як «Філософія» та «Історія та культура України» вивчених на 1-му курсі.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Перелік компетентностей за Стандартом вищої освіти України	Результати навчання за ОП спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	Результати навчання з дисципліни
<p>Загальні компетентності: ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК7. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. СК10. Усвідомлення необхідності постійно розширювати власні знання про нові технології в електроенергетиці, електротехніці та електромеханіці.</p>	<p>РН 11. Вільно спілкуватися з професійних проблем державною та іноземною мовами усно і письмово, обговорювати результати професійної діяльності з фахівцями та нефахівцями, аргументувати свою позицію з дискусійних питань.</p>	<p>РН 11.1. Знати сутність, основні функції, особливості різних стилів лідерства, передумов ефективного лідерського впливу. РН 11.2. Знати основні принципи лідерства й командотворення під час професійної діяльності у сфері електроенергетики, електротехніки та електромеханіки. РН 11.3. Володіти технологіями здійснення результативних ділових контактів, аргументувати свою позицію з дискусійних питань.</p>
	<p>ПР15. Розуміти та демонструвати добру професійну, соціальну та емоційну поведінку, дотримуватись здорового способу життя.</p>	<p>РН 15.1. Знати основні етапи формування команди, процеси внутрішньої динаміки команди при переході від одного етапу розвитку до іншого. РН 15.2. Вміти формувати та проявляти лідерські якості та відповідальність у сфері</p>

		<p>електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.</p> <p>PH 15.3. Володіти методами ефективного командотворення в організації.</p> <p>PH 15.4. Вміти працювати в команді електриків та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань, використовуючи принципи тимбілдінгу.</p> <p>PH 15.5. Вміти дотримуватися етичних та корпоративних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття під час під час професійної діяльності у галузі електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.</p>
--	--	---

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІДЕРСТВО ТА КОМАНДОТВОРЕННЯ»

Змістовий модуль 1.

Лідерство та етичні засади ділових стосунків

- Тема 1.1. Вступ до теорії і практики формування лідера.
- Тема 1.2. Структура лідерства та теорії його походження.
- Тема 1.3. Харизматичне лідерство.
- Тема 1.4. Лідери нового покоління.
- Тема 1.5. Стилi лідерства.
- Тема 1.6. Гендерні аспекти лідерства.
- Тема 1.7. Лідерство в молодіжних колективах.

Змістовий модуль 2.

Корпоративна культура енергетичної служби та тимбілдінг

- Тема 2.1. Предмет корпоративної культури.
- Тема 2.1. Тимбілдінг.
- Тема 2.3. Культура управління як елемент корпоративної культури та тимбілдінгу.
- Тема 2.4. Основи роботи в команді енергетичної служби. Методика тимбілдінгу.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	ср		л	п	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Змістовий модуль 1.</i>								
Лідерство та етичні засади ділових стосунків								
Тема 1. Вступ до теорії і практики формування лідера	10	2	2	6	8,5	0,5	0,5	7,5
Тема 2. Структура лідерства та теорії його походження	8	2	2	4	7,5	0,5	0,5	6,5
Тема 3. Харизматичне лідерство	7	1	1	5	7,5	0,5	0,5	6,5
Тема 4. Лідери нового покоління	9	1	1	7	7,5			7,5
Тема 5. Стили лідерства	9	1	1	7	7,5			7,5
Тема 6. Гендерні аспекти лідерства	9	1	1	7	9,5	0,5	0,5	8,5
Тема 7. Лідерство в молодіжних колективах	7	1	1	5	9,5			9,5
<i>Змістовий модуль 2.</i>								
Корпоративна культура енергетичної служби та тімбілдінг								
Тема 8. Предмет корпоративної культури	8	1	1	6	8	0,5	0,5	7
Тема 9. Тімбілдінг	7	1	1	5	7,5	0,5	0,5	6,5
Тема 10. Культура управління як елемент корпоративної культури та тімбілдіngu	8	1	1	6	9,5	0,5	0,5	8,5
Тема 11. Основи роботи в команді енергетичної служби. Методика тімбілдіngu	8	2	2	4	7,5	0,5	0,5	6,5
Усього годин	90	14	14	62	90	4	4	82

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> Лідерство та етичні засади ділових стосунків	
1.1. Вступ до теорії і практики формування лідера. Природа лідерства. Визначення основних понять лідерства. Елементи лідерства. Сучасна парадигма лідерства. Знання лідерства. Історичний огляд основних концепцій. Мистецтво і наука лідерства.	2
1.2. Структура лідерства та теорії його походження. Теорії особистісних якостей. Поведінкові теорії. Теорія індивідуалізованого лідерства. Ситуаційні теорії. Атрибутивні теорії. Теорії заміників лідерства. Теорії харизматичного лідерства.	2
1.3. Харизматичне лідерство. Сутність поняття «харизма». Функції харизми при забезпеченні влади. Співвідношення понять популярності і харизми, іміджу і харизми. Значення харизми для реалізації лідерства. Етичні прояви харизми. Ознаки неетичного харизматичного лідерства.	1
1.4. Лідери нового покоління. Сутність поняття «стратегічне лідерство». Сфера стратегічного лідерства. Сутність поняття «образ майбутнього». Суспільні виклики, що формують новий тип лідерства. Розвиток особистості сучасного лідера.	1
1.5. Стилi лідерства. Поняття стилю лідерства та його класифікація. Технології делегування повноважень. Вибір найбільш адекватного стилю керівництва та лідерства. Стилi лідерства за Гоулманом.	1
1.6. Гендерні аспекти лідерства. Особливості жіночого лідерства. Проблеми та труднощі на шляху до жіночого лідерства.	1
1.7. Лідерство в молодіжних колективах. Лідер неформальної молодіжної групи: основні риси та якості. Джерела влади лідера та порівняння їх характеристик. Класифікація лідерів-неформалів за стилями керівництва, їх характеристика та діяльність. Проблеми сучасного лідера неформальної молодіжної групи.	1
Разом за змістовий модуль 1	9

<i>Змістовий модуль 2.</i>	
Корпоративна культура енергетичної служби та тімбілдінг	
<p>2.1. Предмет корпоративної культури. Сутність поняття «корпоративна культура». Відмінності організаційної та корпоративної культури. Критерії класифікації корпоративної культури. Основні елементи і функції корпоративної культури. Чинники, що впливають на корпоративну культуру електроенергетиків.</p>	1
<p>2.2. Тімбілдінг. Сутність командотворення: визначення, види, форми. Сутність поняття «команда». Ознаки команди. Функції команди. Команда як сукупний суб'єкт діяльності. Підходи до формування команди електроінженерів. Типологія взаємин всередині команди. Структурні елементи команди. Стадії розвитку команди. Типи і характеристики команд.</p>	1
<p>2.3. Культура управління як елемент корпоративної культури та тімбілдінгу. Професійно важливі якості керівника команди. Групи ролей в команді. Функціональні та командні ролі. Роль лідера в команді. Типологія лідерства. Лідерство і трансляція цінностей в організації. Особливості лідерства у командах соціокультурної сфери. Управління командою електроінженерів та електромеханіків. Управління конфліктами, стилі вирішення конфліктів. Створення ефективних команд.</p>	1
<p>2.4. Основи роботи в команді енергетичної служби. Методика тімбілдінгу. Основні принципи роботи команди. Типи команд в організації. Творча команда і творчий колектив як команда. Ролі та норми в команді. Робота в команді і взаємозалежність. Оцінка креативності. Основні загрози креативності команд.</p>	2
Разом за змістовий модуль 2	5
Всього	14

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i>		
Лідерство та етичні засади ділових стосунків		
	<p>1.1. Вступ до теорії і практики формування лідера. Еволюція визначення лідерства. Характеристика лідерів. Особистісні риси лідера. Самооцінка лідерських здібностей. Закони лідерства. Ролі і обов'язки лідера. Фактори, які визначають здібності до</p>	2

лідерства. Визначення типів темпераменту та сильних і слабких сторін лідерів. Особливості освітнього лідерства.	
1.2. Структура лідерства та теорії його походження. Експериментальне дослідження лідерства в рамках різних теорій. Сутнісне порівняння теорій лідерства.	2
1.3. Харизматичне лідерство. Поняття етичного та неетичного харизматичного лідера, порівняння особливостей стилів їхньої поведінки. Складання «рецепту» харизматичного лідерства. Основні типи компетенцій лідера.	1
1.4. Лідери нового покоління. Характеристики інноваційних лідерів. Особливості лідерства ХХ і ХХІ столітті, аналіз та порівняння викликів, з якими зіштовхувалися ці лідери, специфіка їх стилів вирішення проблем. Розробка тренінгу навичок лідерів. Технологія лідерської поведінки.	1
1.5. Стилї лідерства. Розгляд резонансних та дисонансних стилів лідерства. Тренінг на тему «Стилї та типи лідерства», «Формальне та неформальне лідерство».	1
1.6. Гендерні аспекти лідерства. Розгляд питань щодо гендерних аспектів лідерства та встановлення рівноваги між кількістю жінок та чоловіків лідерів. Феномен «скляної стелі», феномен «теплиці», бар'єр відбору.	1
1.7. Лідерство в молодіжних колективах. Джерела влади лідера та порівняння їх характеристик. Класифікація лідерів-неформалів за стилями керівництва, їх характеристика та діяльність.	1
Разом за змістовий модуль 1	9
<i>Змістовий модуль 2.</i>	
Корпоративна культура енергетичної служби та тимбїлдінг	
2.1. Предмет корпоративної культури. Корпоративна культура як засіб і результат командотворення. Формування корпоративної культури і цінності. Типи корпоративної культури. Відпрацювання навичок побудови ефективних комунікацій в електроінженерії. Розробка кейсу «Формування атрибутів корпоративної культури». Аналіз артефактів корпоративної культури, групових норм і цінностей.	1
2.2. Тімбїлдінг. Психолого-соціальні підходи до процесу тимбїлдіngu. Командний дух. Визначення критеріїв згуртованої команди електроенергетиків. Правила роботи в команді. Розбір ситуацій суперництва та співпраці в команді, конкуренції або кооперації. Умови перетворення колективу на команду, переваги командної роботи.	1
2.3. Культура управління як елемент корпоративної культури та тимбїлдіngu.	1

Стадії розвитку організації. Згуртованість і ефективність команд. Методи прийняття управлінських рішень лідером у стратегічному та інноваційному процесі. Розгляд практичних завдань та презентацій «Професійно важливі якості керівника команди у соціокультурній сфері».	
2.4. Основи роботи в команді енергетичної служби. Методика тимблдингу. Відпрацювання навичок роботи в команді. Основні типи тренінгів для лідерів. Типи і характеристики команд в організації. Плюси і мінуси різних типів команд. Умови і фактори ефективної командної роботи електроенергетиків. Тренінги з тимблдингу (напрацювання навичок згуртованості, підтримки і довіри, навичок спілкування тощо).	2
Разом за змістовий модуль 2	5
Всього	14

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i>		
Лідерство та етичні засади ділових стосунків		
	1.1. Вступ до теорії і практики формування лідера. Менеджмент і лідерство: порівняльна характеристика. Керівник у сфері електроенергетики, електротехніки та електромеханіки як лідер і як традиційний менеджер. Особистісні аспекти лідерства. Форми взаємовідносин між лідером і підлеглими. Лідер і група. Основні вимоги, що ставляться до лідерів і менеджерів.	6
	1.2. Структура лідерства та теорії його походження. Порівняння теорій лідерства (спільні та відмінні риси). Чому і як виникає лідерство.	4
	1.3. Харизматичне лідерство. Моральні аспекти лідерства (форми етичної та неетичної поведінки лідерів). Формування етичної поведінки. Модель ефективного лідерства. Освоєння технології лідерської поведінки. Якості і поведінка особистості. Роль харизми у формуванні та діяльності лідера.	5
	1.4. Лідери нового покоління. Управлінська компетентність. Баланс адміністраторських та лідерських якостей. Визначення сукупності особистих якостей, які забезпечують успіх в управлінні службою електроенергетики. Типи лідерів залежно від орієнтації на образ майбутнього і практичну діяльність. Професіоналізм та особистісні характеристики лідера.	7

1.5. Стилi лiдерства. Особливостi прояву та наслiдки шести стилiв лiдерства Гоулмана. Розгляд ситуацiй, в яких однi стилi лiдерства призводять до пiдвищення продуктивностi в роботi, або до її спаду. Типове i специфiчне в лiдерствi.	7
1.6. Гендернi аспекти лiдерства. Перепони на шляху жiнок до лiдерства: феномен «скляної стелi», феномен «теплицi», бар`єр вiдбору.	7
1.7. Лiдерство в молодiжних колективах. Лiдерство i влада: спiльне i вiдмiнне. Сутнiсть поняття «влада» i «вплив». Типи влади лiдера. Реакцiя пiдлеглих на застосування влади.	5
Разом за змiстовий модуль 1	41
<i>Змiстовий модуль 2.</i>	
Корпоративна культура енергетичної служби та тiмбiлдiнг	
2.1. Предмет корпоративної культури. Лiдер як майстер комунiкацiй. Мотивування дiяльностi персоналу служби електроенергетики. Надання прав i делегування повноважень. Корпоративна культура вiддiлу електроенергетики в системi управлiння персоналом.	6
2.2. Тiмбiлдiнг. Лiдерство як риса дiяльностi управлiнської команди. Роль керiвника вiддiлу електроенергетики в розвитку етичної культури та дотриманнi етичних норм. Iмiдж як складник дiяльностi управлiнської команди.	5
2.3. Культура управлiння як елемент корпоративної культури та тiмбiлдiнгу. Етичний клiмат в колективi. Органiзацiйна етика. Значення цiнностей. Репутацiя органiзацiї.	6
2.4. Основи роботи в командi енергетичної служби. Методика тiмбiлдiнгу. Правила командної роботи. Розподiл ролей в командi. Принципи роботи в командi електроiнженерiв. Написання портрета лiдера-управлiнця та ефективного члена команди. Особливостi командотворення в сучаснiй соцiальнiй органiзацiї.	4
Разом за змiстовий модуль 2	21
Всього годин	62

Примiтка: У розрахунку годин на виконання самостiйної роботи передбачено час на виконання iндивiдуального завдання.

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Поняття лідерства західними та вітчизняними авторами.
2. Модель ефективного лідерства в сфері електроенергетики, електротехніки та електромеханіки: її особливості та прояви.
3. Інноваційна організація лідерства та її характеристика на підприємстві сучасності.
4. Характеристика базисних типів влади.
5. Традиційне лідерство в історії розвитку суспільства.
6. Теорія лідерства як функція групи.
7. Характеристики лідера-керівника на сучасному етапі розвитку.
8. Концепції харизматичного лідерства.
9. Завдання, які стоять перед електроінженером-лідером у сучасних умовах господарювання.
10. Особистісні та ділові якості лідерів.
11. Основні джерела влади як основи лідерства.
12. Природа та визначення лідерства у сучасному менеджменті.
13. Проблеми управління лідерством в сфері електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.
14. Роль лідера в управлінні зовнішніми зв'язками та проведення переговорів.
15. Зарубіжні дослідження психології лідерства.
16. Природа та сутність гендерного лідерства в Україні.
17. Вітчизняні дослідження психології лідерства.
18. Наукові підходи до вивчення феномена лідерства.
19. Типи підлеглих і особливості управління ними на підприємствах в умовах глобалізації.
20. Динаміка лідерства: формального та неформального статусу.
21. Способи впливу на підлеглих у відділі електроенергетики.
22. Рівні ієрархії лідерства в сучасній організації.
23. Еволюційний розвиток та історія виникнення лідерства як соціального явища.
24. Ознаки лідера у створенні системи лідерства за Демінгом.
25. Розвиток лідерства в контексті розвитку організації.
26. Лідерство в контексті керованих змін.
27. Умови створення лідерського потенціалу у відділі електроенергетики.
28. Створення компаній лідерського типу.

6.5. Перелік тем для самостійної роботи студентів

1. Лідерство і соціальне лідерство.
2. Лідерство і соціальні характеристики особистості електроенергетика.

3. Індивідуально-типологічні особливості лідерства у сучасному суспільстві.
4. Поняття лідерства в теоріях менеджменту.
5. Соціальні характеристики рис та якостей лідерів.
6. Типологія лідерства.
7. Поняття про стилі лідерства: основні класифікації.
8. Фактори, що впливають на формування стилю і типу лідерства в сфері електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.
9. Теорії лідерства.
10. Лідерство, влада та керівництво в сучасному суспільстві.
11. Лідерство і аутсайдерство.
12. Основні типи компетенцій лідера.
13. Етика лідера: особливості формування та реалізації.
14. Поняття ситуативного та адаптивного лідерства: специфіка сучасного змісту.
15. Інноваційна організація лідерства та її характеристика на підприємстві сучасності.
16. Професіоналізм та особистісні характеристики лідера-електроенергетика.
17. Лідерство і влада: спільне і відмінне.
18. Особистісний ресурс сучасного лідера-електроенергетика.
19. Гендерний аспект соціального лідерства.
20. Вплив соціальних трансформацій на формування лідерства.
21. Типове і специфічне в лідерстві.
22. Взаємодія в групі та колективі: проблема організаційної поведінки лідера.
23. Комунікативна компетентність лідера-електроенергетика: характеристики та основні прояви.
24. Мотиваційні особливості формування лідерської позиції.
25. Соціальне лідерство та гендерні особливості.
26. Поняття про реальну команду та її базові ознаки.
27. Життєвий цикл команди електроінженерів.
28. Команда як особливий тип організації: характеристики та умови формування.
29. Теорії формування команди.
30. Особливості командотворення в сучасній соціальній організації.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення практичної орієнтованості та творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з

використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle, тренінгів, майстер-класів практикуючих менеджерів, інтерактивних методів навчання, мозковий штурм, есе, круглі столи, аналіз історій і ситуацій, портфоліо, кейсове навчання, командної та індивідуально-консультаційної роботи, робиться акцент на саморозвиток особистості та проблемно-орієнтоване навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, лекції-візуалізації, полілог, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань. Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних та розрахункових завдань – індивідуальних та в групах; ділових та рольових ігор, дослідження бібліографічних довідок обраних лідерів, тренінгові вправи з тимбілдингу, розбір конкретних ситуацій співпраці в команді, виконання групових проєктів.

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки Viber, Telegram.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Успішність студента оцінюється шляхом проведення поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру щодо вивчення програмного матеріалу дисципліни;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання індивідуальних та самостійних завдань.

Модульний контроль рівня знань передбачає виявлення рівня опанування студентом матеріалу змістового модуля та вміння застосувати теоретичні знання для вирішення практичної ситуації.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється на заліку.

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані командні проекти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного контролю засобом оцінювання є контрольна робота. Контроль здійснюється за трьома складовими: лекційною (теоретичною), практичною (проблемні завдання) та самостійною роботою.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75% завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60% завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо впевнено орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60% завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як сума балів з поточного, модульного та підсумкового контролю.

Сума балів з поточного контролю визначається як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1–59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.
2. Відеоматеріали за відповідними темами дисципліни.

Технічні засоби:

1. ПК.
2. Принтер.
3. Мультимедійне обладнання.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела

1. Сергеева Т. В., Фестеу Д., Роунтрі Г. Лідерство і командна робота: навч. посібник. Харків: ХНУБА, 2014. 124 с.
2. Нестуля О. О., Нестуля С. І. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ ст. – початок ХХІ ст.): навч. посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 375 с.
3. Психологія тимбілдингу: навч. посібник / Романовський О. Г., Шаполова В. В., Квасник О. В., Гура Т. В.; за заг. ред. Романовського О. Г., Калашникової С. В. Харків: Друкарня Мадрид, 2017. 92 с.
4. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 192 с.
5. Теорія і практика формування лідера: навч. посібник / О. Г. Романовський, Т. В. Гура, А. Є. Книш, В. В. Бондаренко. Харків, 2017. 100 с.
6. Гринчук Ю. С., Хахула Л. П., Хахула Б. В. Лідерство та командотворення. Методичні вказівки для підготовки та організації практичних занять та самостійної роботи студентів освітнього рівня (ОР) «Бакалавр» усіх форм навчання. Біла Церква, 2018. 65 с.

Додаткові джерела

7. Адізес І. Ідеальний керівник. Чому ним неможливо стати? К.: Наш формат, 2017. 288 с.
8. Адізес І. Командне лідерство. Як порозумітися з будь-яким менеджером. К.: Наш формат, 2018. 304 с.
9. Джим Коллінз. Від хорошого до величного. К.: Наш формат, 2017. 368 с.
11. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Карманенко В. В. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. К.: Знання, 2013. 287 с.

12. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, Є. Барань, Т.Федорів; за заг. ред. І. Ібрагімової. К.: Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. 400 с.
13. Теорія і практика формування команди. Журнал «Методист» (вкладка).№3. 2014. 40 с.
14. Федоренко Ю. О. Тренінг командостворення. Тренінгові технології у роботі психологічної служби вищого навчального закладу: навч. посіб. / за наук.ред. Н. О. Євдокимової. Миколаїв: Іліон, 2013. 558 с.
15. Апелло Юрген Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами. Фабула, 2019. 464 с.
16. Чжо Д. Становлення менеджера. BookChef, Форс, 2020. 352 с.
17. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 192 с.
URL:<https://textbook.com.ua/menedzhment/1473451645>